

SOKOLSKI GLASNIK

GLASILO SAVEZA SOKOLA KRALJEVINE JUGOSLAVIJE
Mesečni prilog »Sokolska Prosveća«

God. III. - Broj 29

Ljubljana,
21. jula
1932

Izlazi svakog četvrtka • Godišnja preplata 50 Din • Uredništvo nalazi se u Učiteljskoj tiskari, Frančiškanska ulica 6, telefon broj 2177, uprava u Narodnom domu, telefon broj 2543 - Ljubljana • Račun poštanske štedionice broj 12.943 • Oglasi po ceniku • Rukopisi se ne vraćaju

Nakon Praga — Gdinja

Velika sokolska i slovenska manifestacija na poljskom Baltiku — Bratstvo Balka s Jadranom — Zavet vernosti za vernost

Ako su sokolske svečanosti IX svečanskog sleta u Pragu bile grandiozne i kulminacija sokolskog rada, bratstva a ujedno i izražaj osobite ljubavi prema nama Jugoslovenima, to je slet poljske Primorske župe u Gdinju, prireden u nedelju dne 10. jula, iako skromno, bio za sokolsku i opštu slovensku stvar isto tako važan i značajan, pogotovo što je prireden u mesto, koje je brana pred germanskim najezdom.

Ovaj slet priredila je Primorska (Pomoranska) župa u proslavlju 1000 godišnjice testamonta kneza Mestvina II Primorskog, koji je svoju zemlju Primorje, za slučaj svoje smrti, pošto nije imao svojih potomaka, predao poljskom kraljestvu, kao zemlji bratskog naroda, istog jezika i vere. I zbog toga nije ovaj slet bio običan župski slet, nego slet s mnogo većim značenjem, jer je trebao da pokaže svetu, da, u vremenu kada opet ekstremni nemacki nacionalci počinju da pokreću pitanje koridora, svi Poljaci stoje kao jedan i kao nepokolebiva falanga spremni da brane svoje more, koje im pripada ne samo po mirovnim ugovorima, nego i po svim čovečanskim i božjim pravima, jer je ono i istorijski njihovo, a i nacionalno, i jer je tamo pored stotine hiljada Poljaka, osim u samom Gdansku, veoma malo Nemaca.

Ovaj slet vršio se dakle pod parolom: Nema Poljske bez mora! — i zato su na njemu učestvovali, ne samo članovi i članice iz društava Primorske župe, nego i zastupnici skoro svih ostalih poljskih sokolskih župa, te predstavnici vlasti, crkve i privrednih organizacija, koji su usli i u počasni komitet, a kome je bio na čelu sam vojvoda (ban) Primorja g. Stevan Kiriklis. Posebno obeležje sletu dali su pak slovenski gosti, i to u prvom redu brojna delegacija Sokola kraljevine Jugoslavije na čelu s I. potstarešinom Saveza br. Ganglom i članom savezne uprave te starešinom župe Split br. dr. Buićem, koji su došli da u ime našeg Saveza, a posebno u ime naših primorskih župa — osobito splitske, uzvrate poset poljskih Sokola, koji su učestvovali na našem sletu na Jadranu 1931 godine, te da ujedno i manifestiraju solidarnost za slovenski značaj Baltika. Ta manifestacija dobila je svoju punu i pravu sadržinu osobito učescem češkoslovačkog Sokolstva, koje su zastupali br. Truhlarž, član pretsedništva COS, br. Kudela i s. Boučkova.

Primorska župa izdala je za slet u Gdinji posebni, veoma ukusno izrađen svečani broj svog vesnika, s lepinim slikama te zanimljivom sadržinom. U vesniku je među ostalim člancima i članak o poseti poljskih Sokola na našem Jadranu, a među slikama slika staračine našeg Saveza Nj. Vis. prestonoslednika Petra, potstarešine Saveza br. Gangla i slika na kojoj su snimljeni naši Sokoli (br. dr. Buić) sa poljskim Sokolima. Pored programa, idejnih članaka i članaka o samom Gdiniju, osobito je istaknuti pesmu posvećenu sletu »Nad poljske morze«, koju je napisao br. Klement Fehnerovski.

Glavni deo naše sokolske delegacije krenuo je na put 7. jula popodne, sa njom je na večer istoga dana zajedno s bratom Zamojskim oputovao br. dr. Buić, dok je potstarešina br. Gangl u pratnji br. Poharca oputovao iz Praga za Varšavu u petak ujutro 8. jula. Prvi deo delegacije sproveo je pola dana u Varšavu razgledajući ovaj divni grad, a o ponoći pridružio se br. potstarešini na varšavskom kolodvoru, prosledjući tako zajednički za Gdinju. Delegaciju je pratio kao zastupnik poljskog Sokolstva već iz Varšave simpatični naš prijatelj br. Jelski, dok se u Grudzioncu — gde je unatoč ranog jutra prireden lep doček sa strane tamošnjih Sokola, koji su predali br. potstarešini Ganglu kitu ečeva — delegaciji priključio još i župski staračina Primorske župe advokat br. dr. Kunc.

Doček u Gdinju bio je veoma sređan. Na samom peronu čekala je našu delegaciju, poređ mnoštva naroda, počasna četa gdinjskih Sokola i Sokolica sa praresom gnijazda (staračinsko društvo) bratom dr. Zavodnim na čelu. Čim se voz zaustavio i naša delegacija pojavila na prozorima, bila je burno pozdravljena, a posle istupa izrečena joj je kratka dobrodošlica, načon čega je muzika vojne mornarice intonirala našu himnu. Sav naš prtljag preuzeo su uslužni članovi i naraštajci i poneli ga u automobile, s kojima je naša delegacija odvedena u premiljene hotelske stanove.

Nakon kratkog odmora poveli su nas naši kavalirski domaćini u grad i pristanište, da ga razgledamo. Imali smo pri tome prilike da se načudimo upravo američkom napretku ovog najmladeg pristaništa Evrope i da izrazimo svoje divljenje ovom jedinstvenom uspehu, postignutom ogromnim, konstruktivnim naporom jedne velike nacije. Kada čovek vidi, kako su savršenom izgradnjom svoje luke Poljaci na jedan realan način pokazali svoju ljubav prema svome moru, onda mora da se u našu probudi poštovanje pred zbiljnim požrtvovanim patriotizmom ove bratske našne nacije. Tamo, gde je još pre 10 godina stajalo obično ribarsko naselje s nešto preko 100 stanovnika, tamo je nadčovečanski napor i čelična volja stvorila čudo — danas jedno od najmodernijih pristaništa Evrope s kolosalnim napravama i jedan lep, čist i potpuno moderan grad sa skoro 10000 stanovnika.

Braća Poljaci odveli su nas i u ravnateljstvo pristaništa, gde nas je veoma ljubazno primio sam direktor g. Vengovski, a činovnik direkcije g. Avtoževski prikazao nam je postanak i razvitak Gdinje. Nakon toga dao nam je g. direktor jednog od svojih žinovnika za pratioča po pristaništu, gde smo ogledali sve moderne naprave i neka skladišta. Za tim smo lađom, koju nam je susretljivo stavio na raspolaganje lučki kapetan, prošli čitav zaliv Gdinjski.

Pri ručku u hotelu »Central«, pravo i istinsko bratstvo zdržilo je nas i braću Poljake u intimnem krug prijatelja, kao da smo već davni poznanici. Tu se videlo što je kadro sokolsko bratstvo i kako je silna ideja slovenskog

sloga solidarizma. Popodnevni odmor većina je iskoristila da se okupa u severnom moru. Na večer priredilo je gdinjsko sokolsko društvo našoj delegaciji pozdravno veče u sali hotela »Central«, kome su učestvovali, pored viđenijih članova gdinjskog Sokola, još i komesar grada Gdinje g. Zabježovski, počasni staračina i osnivač gdinjskog Sokola br. dr. Skovronski, redaktor Skupski, bivši vojvoda Primorja g. Brejski, prepođi gdinjski i kurat gdinjskog Sokola br. Teodor Turčinski, te brat Jelski i staračina Primorske župe br. dr. Kunc sa staračinom društva Gdinje br. dr. Zavodnim. Ovo pozdravno veče proteklo je u najboljem raspolaženju i naša je delegacija ponovo imala prilike da oseti bratsku ljubav i kavalirsko gostoprимstvo braće poljskih Sokola. Nakon večere posli smo zajednički na putničko pristanište da vidimo venecijansko veče na severnom moru, priredeno u počast sleta.

Divno nedeljno jutro 10. jula pozdravilo je Gdinju, koja se preko noći svoga okitila zelenilom i zastavama. Već tokom noći i rano ujutro stigle su stotine Sokola i Sokolica iz blizu idaleka, a na veče stigla je i delegacija ČOS. Već u pola šest počeli su na »Boisku«, idiličnom letnjem vežbalištu, skoro na samoj obali između jelom poraslih bradaša, pokusi za popodnevni nastup, a oko deset sati došao je i sam predsednik poljskog Sokolstva br. Zamojski, koji je rano ujutro stigao u Gdinju iz Varšave s delegacijama ČOS i SKJ. Na vežbalištu, osobito na tribinama, sakupilo se mnoštvo gradana iz Gdinje s komesaram g. Zabježovskim na čelu. Župski načelnik formirao je članstvo i doveo ga pred glavnu tribinu i raportirao staračini br. Zamojskom. Nakon kratkog pozdrava počela je služba božja, koju je služio brat Turčinski. Službu božju pratila je vojna muzika, a nakon iste održao je brat Turčinski dirljiv patriotski govor. Na njegovu poziv svi prisutni intonirali stari narodni koral.

Nakon toga uezio je reč staračina br. Zamojski, koji je u svom govoru podvikao važnost sleta i toplo pozdravio delegacije SKJ i ČOS, naglasivši posebno značenje njihove posete. Za bratom Zamojskim govorio je veoma temperaturno župski staračina br. dr. Stanislav Kunc, koji je prikazao značaj 1000 godišnjice testamenta kneza Mestvina II, a koja pada u vreme, kada bi Nemci želeli da ospore Poljaca pravo na njihovo more. Osobito biranim i toplim rečima pozdravio je u ime Primorske župe dragu slovensku braću iz Jugoslavije i Čehoslovačke, koji su došli da manifestiraju svoju slovensku solidarnost pri ovoj svečanosti, kojoj je cilj da istakne slovenski karakter Baltika. Svoj jezgrovit govor završio je rečima: »U odbrani naših svetih, čovečanskih i božjih prava svi smo mi Poljaci jednodušni. Mi nećemo tude zemlje, ali i svoje ne damo, pa makar morali u odbrani svoga naroda da padnemo do poslednjeg. Nema Poljske bez moral!« Buran aplauz bio je živim dokazom, da su reči br. Kunca našle odjek u srca svim prisutnim. Ovom vanredno lepotom govoru sledio je kratak pozdrav komesara Gdinje g. Zabježovskog, koji je pozdravio prisutne Sokole kao nosioce narodne misli i jamstva lepše budućnosti, a posebno toplo mile goste s obala plavog Jadranu kao i braću iz Čehoslovačke. Sledila je zatim predaja trake Sokolske župe Split barjaku gdinjskog Sokola, pri čemu je na poljskom jeziku staračina župe Split br. dr. Mirko Buić izrekao sledeći govor:

Draga braćo i sestre Poljaci!

Ono što je Slovenci kroz istoriju očuvalo, što im je dalo snagu da izdrže vekovne patnje i stradanja, — to su duboke etičke zasade i vera u sebe, a na čemu se osniva njihovo naziranje na život.

Veliki naš sokolski učitelj, čija je proslava 100 godišnjice rođenja dosegla svoj vrhunac u triumfu sleta u Pragu, dao je kroz Sokolstvo sadržinu i oblik jednog novog života među slovenskom braćom, koji od primarnog osećanja krvne veze i pripadnosti zajedničkom deblu, prelazi svojim posledicama na polje pozitivnog i konstruktivnog nacionalizma. Upliv tih zasada i rada došao je do punog izražaja u borbama za slobodu u svetskom ratu, a u sadašnjosti — svojim konstruktivnim delom jačanja moralnih, intelektualnih i fizičkih snaga slovenskih nacija — za očuvanje narodne slobode.

I Vi kao i mi, braćo Poljaci, imamo susede, koji se ne mogu da pomire činjenicom, da je došlo vreme kad Sloveni nije više rob. Svest naroda ne dopušta da se ikada više povrate vremena, kad su na našoj svadi i nevolji mogli da grade svoju moć. Zato se sve više razumevamo, zato se naši pogledi sve više sastaju, jer elementarnom snagom prodire spoznaja, da se možemo održati jaki i nezavisni te izvršiti kulturni poziv Slovenstva samo oslanjajući se brat na brata, Sloven na Slovena.

Mi smo bili sretni i radosni videti lani Vaše predstavnike na našem sletu u Splitu. Oni su bili svedokom zaveta ljubavi celog jugoslovenskog Sokolstva i naroda za naše more i odlučnosti da ga branimo. More su pluća naša, kojima dišemo, krozanj otvoreni su nam putevi u veliki svet. Mi se divimo Vama s koliko ste smisla, napora i ljubavi izgradili svojom zemlji sve predušlove punog razvoja života na moru — pune gospodarske emancipacije.

To je najdrevniji dokaz, da pomorska tradicija nije bilabrisana, i tek stresote verige robovanja mogli ste odmah da ostvarite ono što u Vama vekovima živi — na tlu, koje je etnički i istorijski Vaše, slovensko — nisu svijet. U kultu slobode naših mora, slobode radi i progresa naših nacija mi smo zagrljeni i s punom sveču preuzimamo odgovornost pred istorijom, da i u našoj generaciji, prodahnuta veličinom slovenske sokolske misli, izvrši još veća i silnija dela, koja će obezbediti sretnu budućnost i veličinu Slovenstva.

Na ove pitome obale slobodnog slovenskog Baltika, puni neslovime veće u budućnost, obožavani gvozdenom odlučnošću, nosimo dragoj braći Poljacima vruće celove našeg gordog jugoslovenskog Jadranu. I u znak toga privezujem vrpce na ponosni standard Sokolstva poljskog Primorja.

Uvek napred, ni koraka natrag, k veličini i pobedi Slovenstva!

Czolem! Zdravo! Na zdar!

Nakon govorova povezao je br. dr. Buić traku u našim državnim bojama za gdinjski barjak, na čemu se toplim rečima zahvalio društveni staračini br. dr. Zavodni. Pri tome su se barjadi unakrstili u znak večitog

Čim je završen ovaj deo svečanosti, s kojim je bio otvoren slet, formirala se impozantna povorka od oko 4000 učesnika na čelu s našom i češkoslovačkom delegacijom te predsednikom poljskog Sokolstva. Kuda god je povorka prolazila, svuda je bila sređena pozdravljenja i aklimirana, a osobito bili su iskreno i toplo pozdravljani naši i čehoslovački bratovi. Pre razilaska, povorka je izvršila pred zastupnicima slovenskog Sokolstva i vlasti defile, nakon čega su otišle naša i češka delegacija u pratnji predstavnika poljskog Sokolstva na komesarijat da pozdrave g. komesara. Tom prilikom naši su, na želju br. Zamojskog, zapevali nekoliko jugoslovenskih pesama, što je izazvalo kod sakupljene publike buru aplauza. Izgleda, da je ovo bilo prvi put, da se na obalama Baltika čula i naša pesma. Na komesarijatu predao je brat dr. Buić u ime Splita, najstarije luke na Jadranu, komesaru g. Zabježovskom kao predstavniku najmlađe slovenske luke na poljskom Baltiku s kratkim

nagovorom krasan album crteža stare Salone od VI. Kirina, na čemu se g. komesar, vidno i radosno iznenaden, iskrevo zahvalio s obećanjem, da će nastojati da i on skoro poseti naš divni Jadran, o kome je već toliko lepo čuo, ali ga na žalost još nije video. Na izričitu želju g. komesara naša je delegacija ujedno s braćom Česima i Poljacima otišla u hotel Central, gde joj je g. komesar uvratio posetu i zatim u počast sokolskim gostima priredio banket.

Za vreme banketa izrečeni su mnogi govorovi i zdravice. Prvi je prisutan pozdravio brat Zamojski, zatim župski staračina br. dr. Kunc, pa potstarešina ČOS, koji je pri koncu svog kratkog ali značajnog govorova bio buđen, a kroz njegovo izjavljanje učinio se braća potstarešine Gan-gla, čije su glavne misli bile sledeće:

Treba da gledamo u visinu, dubini i širinu naših duša kada se sastajemo mi Sloveni i Sokoli. Još posebno valja to da činimo danas, kada se sastajemo ovde u Gdinji, na obalama slovenskog mora na severu. Ali nije dovoljno da samo držimo lepe i oduševljene govorove, već treba i da zbijimo našo sreću, da osećamo u našim dušama i da isto tako i radimo. Taj divni naš svet na jugu i ovaj krasni ovde na severu treba da je jedno, treba da se pretvori u jednu jedinstvenu slovensku dušu, i zato treba da smo jedan uz drugoga, rame uz rame, srce uz srce. Ovu veliku slovensku dušu pak nosimo u sebi osobito mi Sokoli, jer je to jedan od glavnih amaneta Tirša. Ako u našim dušama nema Tirša i njeovi ideja, nismo Sokoli, kao što ne bili Sloveni, da nemamo u sebi osećaj potrebu saradnje i da nemamo zajedničkih idealja. U mojoj duši, a i u duši svakog pravog Sokola, jedno su te isto: naši gordi Beograd, zlatni Prag, divna Varšava i Sofija. Meni i svima nama je Gdinja naša Gdinja. Vaše more je i naše more, a neka Vam je naše more i Vaše. Mi moramo na rad, na konstruktivan i neprekidan rad, koji će u životu pojedinca povezati njegovu kolevku s grobom i ispuniti ceo njegov život!

Iako je potstarešina br. Gangla govorio našim jezikom, ipak su ga svi razumeli, i oduševljen aplauz posvećujući je, da je govor br. Gangla sve prisutne duboko dirnuo.

Odmah nakon banketa prisutni su posli na vežbalištu, gde je medutim počela javna vežba, koja je veoma lepo uspela. Održana su takoder takmičenja u raznim granama. Osobito su se svidele vežbe članica, obučenih u mornarska odela.

Nakon izvršenog programa i obavljenih rezultata takmičenja, pročinjani su pozdravni telegrami upućeni Nj. Vel. Kralju Aleksandru, pretstniku Masariku i pretstniku Mošćeniku. Zatim je s nekoliko kraćih govorova zaključen ovaj lepi slet na Baltiku.

Još istog večera oputovala je večna članstva, a od naše delegacije br. potstarešina Gangl s br. Poharcem, koji na stanicu ispratio br. Jelski. Ostali članovi naše delegacije te braća Česi oputovali su kasnije.

Ovaj lepi slet Primorske župe u Gdinji

Životna snaga Sokolstva

Za vreme IX svesokolskog sleteta u Pragu češkoslovački vođeći listovi doneli su ceo niz krasnih članaka i prikaza sokolske sadržine od najpoznatijih sokolskih i javnih radnika. Kako su mnogi od tih članaka trajne vrednosti i puni lepih i dubokih misli, mi ćeemo neke od ovih doneti u celini ili u izvadku i u našem listu, da bi njima upoznali i našu sokolsku javnost. Sada donosimo članak s. Renate Tirševe, objavljen u »Narodnim listima« pod naslovom »K svečanosnim sletskim danima«.

U pismu, koje mi je napisao Tirš 1896 godine u julu, kaže: »U prvoj polovini mog života sokolska je stvar kao duševni produkt sasvim moj rad, a mogu da kažem od glave do pete. Prijenjem, da sam sve više ponosan i gord videći njezin porast.« — Sto bi rekao Tirš danas, kad bi video ogroman uspeh svojeg tadašnjeg rada? Kako bi se osećao, kada bi mogao iz neznanog sveta da pogleda po prostranoj površini Strahovskih Loma, gde u jedan mali vežba na desetke tisuća dece, naraštaja i članstva, muškog i ženskog? — Sto bi kazao, kad bi mu bilo sudeno da može pogledati sokolsku izložbu? Tamo opet Panteon, gde je od umetničke ruke tako lepo uređena izložba njegovog rada, i gde su nanizani svi njegovi radovi! Baš Panteon bi ga osvedčio, da se je ipak jedanput u svom životu prevario, tvrdeci, da posle njegove smrti neće nikо ceniti njegov sokolski rad, da ne će nikо pravilno oceniti njegove napore za uspeh sokolske stvari. Jedan sam pogled na izložbu sviju pedesetdvije župi i društva s punim pietetom paze na istoriju njihovog razvitka i kako su zahvalni svojemu osnivaču i svim onima, koji su radiли u njihovoj sredini. A kako bi se obradovalo njegovo sokolsko srce, kada bi video ogromnu plastičku kartu cele njegove domovine s oznakom župskih granica, od najzapadnijega mesta Češke pa sve do najistočnije tačke Podkarpatske Rusije, gde se svi priznaju, da izlaze iz matičnog praškog društva, gde je po prvi put razvijena sokolska zastava. S kakvim bi se ponosom napunilo njegovu srce viđeći, da je sokolska misao zahvatila i sve ostale sokolske narode i plemena.

Već sedamdeset godina raste rad sokolski. Iako je i taj rad imao i svoje trenutke malaksanja kao i sav nacionalni i javni život Čehoslovačka, ipak je baš taj rad najbrže i najuspešnije preboleo ono bolno doba još pod vodstvom samog Tirša, da je zatim stalno beležio ogroman porast i u širinu i u dubinu. Razvijao se je iz sebe i za sebe, i zato je napredovan i napreduje usprkos toga, da su mnogo puta neprijatelji hteli da ubiju njegov zdravi život. A protiv njih bili su i danas im je još dužnost da brane Tiršev nauk svi oni, koji su njegovi verni sledbenici. Živila sam nekoliko desetaka godina u našem javnom životu te sam opazila, kako ima mnogo raznih organizacija s dobrim ciljevima i svrhom. Ali opazila sam i to, da su mnoge između njih doživele doba kad su

samo životarile, ili pak su čak i promenile svoj program u toku godina, da bi se tako održale na površini. A koji je baš uzrok, da je upravo Sokolstvo jedna iznimka od svih evakovih organizacija?

Držim, da u prvom redu to, pošto Sokolstvo u celoj svojoj osnovi tako lepo odgovara baš našem nacionalnom duhu, koji je već odavnina ovako demokratičan. Politički neobojeno i prosvetom prosvećeno Sokolstvo bilo je kadro da pronikne u sve slojeve našeg naroda, šireći svuda ideju bratstva. Time, što je našlo put do svakoga srca, ne samo putem hladnoga razuma nego

Sestra Renata Tirševa

i vrćim osećanjem, uzdržalo je vazduh zdrav život u svakom pojedincu i harmoniju celokupnog organizma, kako je to kazao Tirš o bratstvu u svom časopisu »Sokolu«: Taj bratski krug, u koji ulaziš, neka ti ne bude škola ljubomore, nego škola junaka prijateljstva, plemenitoga i svetoga pobratimstva, koje je već cvalo u staroj Hrvatskoj, a koje je i danas osnova i temelj jugoslovenskog pobratimstva.

Sokolstvo se uzdržalo i zato, pošto je Tirš uvek znao da se postavi na odbranu, ugroženih interesa nacije, i pošto je članstvo uvek junačku svest, da se koristi pojedinca moraju uvek i pod svaku cenu da podrede koristima celine i to na osnovu dobrovoljne discipline. Nadalje, što je baš Tirš razumeo i znao da u svoju organizaciju uvede i uz nju čvrsto poveže i žene i omladinu; što je većito nezadovoljstvo, večiti pokret vodilo Sokolstvo stalno napred, bez da bi se time prekinula nit osnovnih sokolskih tradicija; što je sokolski telovežbeni sustav potpuno slobodan tudi u uplivu te se je razvijao i razvija se na osnovama, koje je udario već Tirš, a koje nisu ni od kuda donečene, a ipak su sposobne da prime u se vse ono, što ima da se smatra kao nadopuna celokupnog sustava; i konačno, pošto je Sokolstvo, iako osnovano na osnovu

sokolskoga kolektivizma, uvek na celom svom putu bilo pod osobnim uplivom svojeg vodnika. Moglo bi se medutim naći još mnogo uzroka, koji su tvorili osnovu davnog razvijta Sokolstva u sokolske misli. Sokolski sletovi pokazuju i širokoj javnosti uspehe dobrovoljnog podređivanja pojedincea celini u svojim prostim vežbama, a ono što javnost ne vidi, još je veći dokaz te izraz sokolske discipline — neumornost vodnika, istrajnost braće i sestara, naraštajaca i naraštajki te čak i sokolske dece, koji se svih iz dana u dan, po cele mesec spremanju na proste vežbe, bez ikakvog izgleda na ličnu korist, rekord ili pothvalu, samo kao mali član celine, za čiji se uspeh i radi — to je sve dokaz sokolske svesti, sokolskog rada u duhu njegovog osnivača!

Svakog otstupanja od načela, koja su vodila te vode Sokolstvo, tvori je-

dan opasan čvor u njegovom organizmu. Zato ne smemo nikako i nikada dopustiti, da bi se ovi čvorovi pojavljivali u vrstama onih, koji imaju da vaspituju u sokolskom duhu. Ne smemo da dopustimo, da bi vanskolski upliv, ne samo potpuno tudi Tirševom učenju, nego čak i potpuno mu protivni, uniši u naše Sokolstvo. Značilo bi profanaciju Tirševog učenja, kada bi se Sokolima obraćali sa svojim teorijama glasnicima pseudopacifizma ili oni, koji hoće da otupe nacionalno osećanje. I stoga dovikujem sokolskim vrstama: **Cuvajte se upliva, koji ruše nacionalno osećanje! Ne zaboravite, da pretstavljate zdravje naroda, telesno i duševno, te da je organizam zdrav samo onda, kada svoju snagu erpe svojim korenima iz zemlje, koja je njegova domovina!**

Renata Tirševa.

Današnja Polska

Napisao g. Artur Burda, počasni konzul Republike Poljske u Banjoj Luci.

Prvi uslov za prijateljstvo i simpatije između dva naroda je međusobno poznavanje, bez koga ne može biti govor o nekim trajnijim i solidnijim vezama, bilo to političkim, kulturnim ili ekonomskim.

To vredi za sve narode, a šta da kažemo za nas Slovence, za naše bratske narode, ogranke jednog stabla i decu jedne porodice.

Pa ipak ču da reknem, makar to bilo i žalostno, da se mi Sloveni između sebe još uvek malo pozajmimo, — da često pozajmimo bolje život, istoriju i životne probleme dalekih zemalja i tudi nam naroda, nego što znamo istoči, život i prilike svoje braće.

Zato je nastojanje i težnja, kako kod nas u Poljskoj tako i u Jugoslaviji, da se s ostatim slovenskim narodima dove do što boljih i tešnjih viza i što intimnijeg poznanstva. Odgovarajući toj težnji izneću nekoliko podataka o današnjoj Poljskoj.

Stara istorija Poljske je istorija borba i ratova za bezbednost, ne samo svoju, već i zapadne Evrope, koja je vekovima bila izložena navalama orientalnih naroda, sve dok nisu došli Slovenci, da se postave kao obranbeni zid između zapada i istoka. Poljski narod je vekovima stajao na predstarijim zapadne Evrope, njene civilizacije i kršćanske kulture protiv invazija sa severa i severoistoka, isto onako kao što su stajali Jugosloveni prema istoku i jugoistoku.

I dok su drugi mogli da se u miru razvijaju, nama Slovenima, koji smo po svojoj naravi i po zanimanju svojih naroda — poljudstvu — mirojubivi, sudbina je udelila da smo morali stalno da ratujemo. Jer i novija istorija Polj-

ske, nije drugo nego istorija krvavih borba, muka i žrtava, za ono što su jedni narodi već imali, a drugi bez borebili, a to je sloboda.

Na svetu je valjda još jedan jedini narod koji je za svoju slobodu tolike žrtve dao, kao što su Poljaci, a to je narod jugoslovenski.

Korisnije bi svakako bilo da smo energiju, snagu i imovinu narodnu, koju smo potrošili u borbama za oslobođenje, mogli da iskoristimo za opštu kulturu i napredak naroda; ali je sloboda prvi uslov kulture, napretka i narodnog života, a žrtve date za slobodu, makar kako velike i teške bile, nikad nisu date uzalud, jer one čine najlepši deo narodne istorije, one su najdragocenije moralno bogatstvo jednog naroda, temelj na kome je stvorenja prošlost, a na kome će da počiva budućnost.

Geografski položaj Poljske u novej istoriji — između tri velike države, tri velesile — bio je od kognog uticaja za slobodu poljskog naroda i nezavisnost poljske države.

Granice Poljske sile su nekad od Berlina do Beća sa dubokim lukom prema zapadu, dok ih nije germanска ekspanzija promakla daleko na sever i istok, da posle zahvata Kijev i Odese, te sežući do ispod same Moskve, iznad na Baltičko more, odmah ispod Rige. Ruska ekspanzija opet vratala je istočnu granicu prema zapadu do iza Kijeva i iznad Odese, otsekavši tako Poljsku državu od Crnoga mora, a da granice prema zapadu ostanu nepromjenjene, jer je slovenski element već bio podlegao germanskom uticaju.

No još 1772. g., pred prvu deobu Poljske, nijene su granice zahvatale površinu dva put veću nego što je obuhvata današnja obnovljena Poljska.

Pa i na tim granicama izgleda da nam zavide ne samo oni iz tabora bivših neprijatelja, nego i oni koji bi trebali da budu prijatelji, ako ne Poljske, a ono barem istine i pravde. Mislim na

delo italijanskog državnika Niti-a »Evropa bez mira«. Izgleda, da ne samo on, nego i mnogi drugi zaboravljaju, da su prošla ona vremena, kada je cepanje jednog živog i zdravog naroda, kao što je veliki poljski narod, moglo da se opravdava ciničkim rečima »Carica Katarina i ja jesmo razbojnici«, kako je Fridrik Pruski odgovorio d'Alambert-u, ili moguće kakvom nagodbom sa svojim ispovednikom, kao što veli da je učinila carica Marija Terezija sa svojim, pri prvoj deobi Poljske. Ne, danas na tim granicama bliže jedan snažan i velik narod koji hoće da živi i napreduje, i na čijoj je strani pravda!

Današnja obnovljena Poljska, malak i u današnjim granicama sa prepolovljenom površinom, u komparaciji s onom od 1772. g., obuhvata teritorij od 388.000 km², i dolazi medju evropskim državama na šesto mesto. Njen stanovništvo, iako toliko puta desetkovano, robujući kroz jedno i po stoljeće pod trim velikim carevima, danas ipak broji 32 milijuna stanovnika. Kroz 150. godina su tri carevine na poljskoj zemlji provodile svoje tri kolonizatorske politike, različite po metodama, ali jedinstvene po težnji, da na toj zemlji poljskoj zatruje sve što je poljsko. Pa ipak Poljska ima 70% poljskog elementa, 18% Rusina, Belorusa i Rusi, 7,8% autohtonih domaćih židova i 38% Nemaca. I ova zadnja najmanja manjina — Nemci, koji u Poljskoj nema ni jedan milion duša, daje povoda tolikim i tako žestokim političkim raspravama u neprijateljskim krugovima. Nije medutim tu u pitanju ta nemačka manjina, jer i s obzirom na svoj broj, i s obzirom na to da je razuta po jednoj širokoj teritoriji i izmešana u gustom poljskom elementu, potpuno isčevara, nego se hoće da unese u raspravu teritorije u kojima je ta manjina nastanjena, hodeće se Poljskoj da ospori, ili bar da staviti u pitanje taj teritorij, jer se do-

bro zna, da su to dve žile kucavice Poljske i poljskog naroda:

- 1) Koridor i izlaz na more,
- 2) Gornja Slezija.

Teritorij koji zauzima t. zv. koridor deo je Pomerelije, koja je od XI pa do početka XIV. a onda opet od polovice XV. veka, pa sve do deobe Poljske, do 1772. g., pripadala Poljskoj.

Stanovništvo Pomerelije je poljsko. Od 1871 do 1918, kroz petnaest izbora za Reichstag, Pomerelija je iz svih šest svojih srečova slala uvek samo poljske kandidate. Nikad nije dan Nemac, ni pod pruskom upravom, nije mogao da bude izabran. Pre nekoliko godina Pomerelija je imala 14% nemačkog stanovništva, dok danas, posle izvršene opcije, nema više nego 10 postočata.

Ako se uzme istorija, ta je na poljskoj strani, ako li se uzme princip narodnog samoopredeljenja, i taj je nedvojbeno u korist poljskog gledišta, a plebiscit su, kako pomenu, provodili sami Prusci, bez ičije kontrole, i to ne jednom, nego petnaest puta od 1871 do 1918. g. pa uvek u potpunu korist Poljske.

Za nemačko gledište može da govori samo princip oportuniteta, da nije zgodno da Istočna Pruska bude odvojena od svog zaleda. Ali zar bi bilo oportuno, da se žrtvuje čitav jedan deo naroda, da se pogazi princip nacionaliteta, i da se taj deo podjarmi pod tuto gospodstvo samo zato što bi to bilo korisno i zgodno za Nemece? Zar nije oportuno da se jednom velikom narodu od 32 milijiona stanovnika i jednoj državi od 388.000 km² oduzmu pluća — izlaz na more — da bi Nemci mogli imati ne lakši nego direktni saobraćaj sa svojom jednom provincijom Istočnom Pruskom? Ne, nikad se ne sme jednom činiti olakšica, ako ista drugome dovela u pitanje njegovu egzistenciju!

Sloboda Srbije nije bila potpuna, dočito zapažen, srdačno pozdravljan; svako lice žarilo je radošću i srećom pri susretu s jugoslovenskim Sokolom. Svi su imali utisak da nismo u tudini, da nam sva ta lica od stotine tisuća Čehoslovačkih naroda nisu tuda, nepoznata; imali smo utisak da smo među starim najbližim prijateljima — znancima. Slovenska plemenitost u velikodušnosti ispoljila se ovde u punoj meri.

Doček našoj dičnoj vojski, kakav su im braća Čehoslovački pripredili, može se uporediti samo s jednim, u skorijoj prošlosti češkoslovačkog naroda, s dočekom brata Tome Masařika 1918 godine. — Stotine tisuća češkoslovačkog naroda preplavilo je sav onaj ogromni prostor od Vilsonove stanice pa preko celog Vaclavskog namjesta. Buri kličanja, uz suze radosnice, nije bilo kraja.

Očigledan dokaz, da između slovenskih Sokola, slovenskih naroda i slovenskih vojsaka vlada potpuna jednodušnost, bratstvo, najprišnija ljubav i najsrdačnija osećaji. Dokaz da je Slovenstvu budućnost velika i zamašna, da ga čekaju velika, istorijska dela u preporodu sveg čovečanstva.

Bratski češkoslovački narod dao je od sebe sve, što je samo dati mogao. — Vežbe njihovih 17.000 članova, uz jednu naročitu pesmu, koju je pevalo jednovremeno s vežbanjem 17.000 grla, bile su toliko dirljive, da je bilo malo gledalaca čije oko nije zasuzilo. Jeste, plakali smo od sreće, jer gledajući ono more Sokola kako uz pesmu savršeno izvodi svoje još savršenije uvežbane izvedbe, nije moglo biti srca, koje nije osetilo veličinu i snagu slovenskog naroda; nije se moglo, a da se ne zaplače od sreće i radosti, jer smo u njihovim jedinstvenim i savršenim pokretima osetili silu, koja nikome i nikada neće podleći, silu, koja samo može da raste i da buja, silu, čiju je budućnost velika ne samo za Slovenstvo, već i za čitavo čovečanstvo.

Deo naše izložbe na sletu u Pragu

dok god Srbija nije dobila izlaz na more, a jedan od najtežih grehova Austrije i najtežih pogrešaka njene diplomacije jeste ta, što je prečila Srbiji taj izlaz, što je jednom zdravom organizmu prečila da diše. U istom položaju, u kome je bila nekad Srbija prema Austriji, našla bi se danas Poljska prema Nemačkoj, kada bi joj se more zatvorilo, a narod od 32 mil. niti može niti smi da se osudi na većito privredno ropstvo, ni da se baci u očajanje, ako svet želi mira.

Što se tiče Sleske, valja imati na umu da je Gornja Sleska odveća pripadala Poljskoj, i da ju je Fridrik Veliki jednim gusarskim upadom oteo i pripojio Pruskoj, kao što je, dva dečenja kasnije, i cela Poljska postala plemenički veliki suseda.

Ali usprkos svoj nemačkoj kol

Vežbe 15.000 članica izazivale su stalnu buru pljesaka i poklika iz 200.000 grla oduševljenih gledalaca. Veličanstvena i do suza dirljiva je bila sletska igra »Tiršev san«. Ona je prikazivana svakog glavnog sletskog dana kao poslednja tačka programa. Istu je želeo svako da vidi, ako ne više puta, a ono bar jedanput, pošto je iz nje mogao da crpe mnogo korisnih pouka za svoj daljnji rad na opšte dobro svih slovenskih naroda.

Mi smo i ovoga puta od bratskog češkoslovačkog naroda mnogo štošta naučili; trudićemo se da to korisno upotrebimo kod svoje kuće, kako bi našu braću Čehoslovake, ako ne pretekli, ali bar dostigli.

Slovensko Sokolstvo, na ovom svom istorijskom kongresu, pokazalo je ne samo da su mu grudi i mišice snažne, već je pokazalo i snažnu i veliku dušu i ogromno slovensko sreću; pokazalo je celom svetu da je Slovensko kompaktno, da je nepobedivo, da nema sile koja bi ga mogla srušiti; jer iako političkim granicama podjeljeno i raskomadano, ono je duhovno jedno, srca mu otkucavaju jednovremeno, misli i težnje su mu uvek iste i jedne. Uzaludni su svaki pokušaji raznih očajnika da nas prikažu drukčijima nego što jesmo; uzaludna su im sva njihova prljava, podla i lažna sredstva protiv Slovenstva. Svi su se oni sada uverili, ako do sada nisu verovali, da im je sav njihov trud ništavan pred delom koje je Slovenski Sokol prikazao celom svetu na svom IX sletu u Pragu.

Pavle Kvačić — Torža

Zadatak Sokolstva u današnjoj teškoj ekonomskoj krizi

U teškim ekonomskim prilikama, koje pogadaju danas gotovo čitav svet poduzimaju se sve moguće mere, da se ublaži ta privredna kriza, koja ima za posledicu veliku besposlalicu, tako da su milijuni i milijuni radnika svih mogućih profesija ostali bez rada te zajedno sa svojim porodicama moraju gladovati. Jedna od vrlo važnih me-

ra, koju provode sve države, da bi opet podigle svoju privrednu, pružile mogućnost zarade svom narodu i podigle narodno blagostanje, jeste zaštita domaće proizvodnje i domaće radne snage.

Naravno da i naša država nije mogla biti neki izuzetak, pa je i nas zahvatila opća privredna depresija i

mnogo i mnogo ljudi lišila posla i zarade. Razume se, da i nama današnje teške ekonomiske prilike zadavaju velike brige. Ogroman trud se ulaze strane države da se te prilike poboljšaju. Održavaju se sastanci privrednika, drže se konferencije raznih udruženja, sa svih strana se čuje reč, kako ćemo rešiti krizu. A kriza — mesto da jenjava — postaje sve teža i teža.

Sokolstvu kao organizaciji najvećoj u ovoj državi, koja broji blizu četvrt milijuna pripadnika, dužnost je da i ono vodi računa o današnjoj teškoj ekonomskoj situaciji i nastoji zaštiti članove svoje organizacije.

Teške ekonomске prilike nalažu i nama stisnuti svoje redove u cilju sačuvanja domaće privrede i ekonomski zaštite našeg članstva. Te prilike nam nameću dužnost da izbacimo parole u naše redove: Sokoli kupujte domaću robu! Sokoli dajte posla svojim braći i sestrama! Savez preko župa, župe preko društava i četa treba da upute naše članstvo da kupovanjem domaće robe jačamo domaću industriju, domaći obrt i domaću trgovinu.

Industrijaci, trgovci i obrtnici, članovi naše organizacije, treba prvenstveno da nameštavaju u svoja poduzeća, trgovine i radnje besposleni braći i sestre.

Naš Savez, župe, društva i čete treba da vode tačnu evidenciju nezaposlenog članstva i putem socijalnih

oseka u Savezu, župama i društvima nadu dotičnoj braći i sestrama zapošljene. Socijalni otseci u Savezu, župama i društvima treba da nadu načina, da svaki stranac u našoj državi, koji imade zaposlenje, bude zamjenjen s našim državljaninom.

Na hiljadu našeg naroda stoji bez zaposlenja, a u isto vreme na čelu raznih industrija s velikim berivima stoji stranci, koji opet nadu uvek načina da nameste u svojim uredima i radnjama strance s izgovorom, da je dočišni specijalist za dotičnu struku, iako takovih specijalista imade kod nas dosta bez zaposlenja.

Svakog industrijalca, trgovca i obrtnika, člana naše organizacije, koji ima u svom poduzeću stranca, treba Savez najenergičnije upozoriti, da stranca zameni s našim državljaninom.

Svakako da treba u današnjim teškim vremenima, kad je kriza obuhvatila sve slojeve našeg naroda, poduzeti shodne mere, da se u našim privrednim i industrijskim preduzećima prvenstveno uposli naš narodni elemenat. To ne bi bio jedinstven slučaj u svetu, jer takve pojave opažamo gotovo u svim državama, i u onima, koje su gospodarski jače i slabije od naše. Idealnog rešenja, jasno, ne bi se mogli stvoriti, ali bi se stanje svakako poboljšalo. Trebalо bi prvenstveno nameštati naše ljudi, svesne da rade za gospodarsko podizanje svoga naroda,

otseka u Savezu, župama i društvima nadu dotičnoj braći i sestrama zapošljene. Socijalni otseci u Savezu, župama i društvima treba da nadu načina, da svaki stranac u našoj državi, koji imade zaposlenje, bude zamjenjen s našim državljaninom.

Na hiljadi našeg naroda stoji bez zaposlenja, a u isto vreme na čelu raznih industrija s velikim berivima stoji stranci, koji opet nadu uvek načina da nameste u svojim uredima i radnjama strance s izgovorom, da je dočišni specijalist za dotičnu struku, iako takovih specijalista imade kod nas dosta bez zaposlenja.

Svakog industrijalca, trgovca i obrtnika, člana naše organizacije, koji ima u svom poduzeću stranca, treba Savez najenergičnije upozoriti, da stranca zameni s našim državljaninom.

Svakako da treba u današnjim teškim vremenima, kad je kriza obuhvatila sve slojeve našeg naroda, poduzeti shodne mere, da se u našim privrednim i industrijskim preduzećima prvenstveno uposli naš narodni elemenat. To ne bi bio jedinstven slučaj u svetu, jer takve pojave opažamo gotovo u svim državama, i u onima, koje su gospodarski jače i slabije od naše. Idealnog rešenja, jasno, ne bi se mogli stvoriti, ali bi se stanje svakako poboljšalo. Trebalо bi prvenstveno nameštati naše ljudi, svesne da rade za gospodarsko podizanje svoga naroda,

svoje nacionalne države. Koja je u tom pogledu dužnost svesnih Sokola, ne treba da napominjemo.

Svi mi moramo biti u prvom redu prijatelji sami sebi. A da takvi zaista budemo, treba da se medusobno i u poslovnom pogledu povežemo, podupiremo i pomognemo. Najuspešnije ćemo se pomoći, ako zajedničkim silama, rame uz rame, poradiamo da svaki član naše organizacije u budućem kupuje samo domaću robu, da nastojimo da nikо iz naših redova ne bude bez zaposlenja, a ako se nađe koji brat ili sestra, da nademo načina da dočišni čim pre bude zaposlen.

Što s time općenito postizavamo?

Postizavamo, da naš novac ne odlazi u inozemstvo i da se njime ne koriste oni koji smeta razvijati našu državu, nego ostaje kod kuće, i kolajući među nama, donosi koristi u prvom redu nama samima. Jer tim načinom novcem možemo onda da razvijemo svoju vlastitu industriju, obrt i trgovinu možemo da radimo na unapredavanju svih grana naše mlade privrede, a pri tom, što je najvažnije, dolazi do zarade hiljade hiljade domaćih ruku svake struke.

Završavam ovaj članak s nadom, da će sve naše jedinice uvideti socijalnu važnost i korist, koju će nam doneti organizacija borbe za zaštitu domaće proizvodnje i domaće radne snage.

Branko Valadić — Zagreb.

Vežbe naših sokolskih četa na praškom sletu

Pomerelja i Gornja Šleska nisu niti mogu biti predmet diskusije, ako se neće da se povredi istina i prava, a evropskom miru da se zada smrtni udarac.

Republika Poljska uredena je ustavom od 17. marta 1921 na principu podjele vlasti na zakonodavnu, egzekutivnu i sudsku. Legislativa se sastoji iz dva doma: Sejm, koji broji 440 poslanika, i senat sa 111 članova. Na čelu države stoji predsednik, koga biraju Narodno veće (obe kuće zajedno) na sedam godina.

Unutarnja politika se zasniva na principu demokracije, zaštiti manjina i verskoj toleranciji, a to je sve zaštićeno ustavnim garancijama. Tako Ukrajinci imaju 2317 dvojezičnih i 723 čisto ukrajinske osnovne, 19 srednjih, 3 stručne i 23 učiteljske škole; Belorusi 35 osnovnih, 3 srednje; Litvanci 24 osnovne i dve srednje; Rusi 6 srednjih, Nemci 593 osnovne, 29 srednjih, 3 učiteljske i 4 stručne; židovi 123 osnovne škole, 3 gimnazije, 1 učiteljsku i 13 stručnih škola.

Narodnosne manjine su prema svojoj snazi zastupljene i u narodnom predstavništvu: židovi sa 34 poslanikom u Sejmu i 12 u senatu, Ukrajinci sa 21 poslanikom i 6 senatora, Nemci sa 17 poslanikom i 5 senatora, Belorusi sa 10 poslanikom i 3 senatora.

Stanovništvo poljsko najvećim delom bavi se zemljoradnjom — preko 65%, trgovinom i industrijom 22%, a 13% raznim drugim zanimanjima. Pribrojati godišnji iznosi 1:6%, što čini po milijona godišnje, a to je jedan od najjačih prijatrata u Evropi. Gradskog stanovništva ima oko 35%, a seoskog 65%.

Varšava broji 1.200.000, Lodz 600 hiljada, a ima još 10 gradova sa preko 100.000 stanovnika.

Razmer između seoskog i gradskog stanovništva, odnosno između poljoprivrede i industrije, ne daje no-

ve 70 mil. q), pšenica treći deo produkcije rizi, zatim ječam i zob. Producija krompira zauzima treće mesto na svetu (u 1930. g. 310 mil. q.). Šećerna repa se sve više seče i daje podlogu šećernoj industriji. U proizvodnji lana Poljska dolazi kao druga na svetu — odmah iza Rusije.

Gajenje stoke vidno napreduje. Narodito se ističe gajenje svinja (u 1930. g. Poljska je izvezla svinja za 310 mil. zl. — blizu 2 miljardi dinara).

U izvozu maslaca, živadi i jaja Poljska zauzima vidno mesto.

Ogromno šumsko bogatstvo daje ekonomskom životu važnu ulogu, jer drvena industrija i pored velike krize stoji na visini (u 1927 izvoz 6% mil. tona, a u 1930. g. oko 3 mil. tona.)

Poljska ima i velika rudna bogatstva, što je osnovica njenog snažnog industrijskog.

Prvo mesto zauzima kameni ugljen, čija produkcija iznosi godišnje 40 mil. tona, a od nje se 60% troši u zemljama dok se 40% izvozi.

Nafta se proizvodila u 1930. g. na 2816 okana, a produkcija je bila 700.000 tona, od toga se 40% eksportira. Znatna je produkcija željezne rудa, a produkcija cinkove rudača iznosi oko 400.000 tona, u 1930 i čini 43% od sve evropske proizvodnje. Velika je produkcija kamene soli

Na velikom agrarnom i rudnom bogatstvu zemlje zasnovana je jedna jaka industrija sa 25.756 industrijskih preduzeća. Producija špirita dosegla je 878.000 hl., a 68 fabrika šećera dalo je za izvoz 228 hiljada tona.

Producija piva podmiruje domaće potrebe. U fabričkoj industriji je ipak preko mesta zauzela tekstilnu industriju, koja danas radi sa 2.632.000 vretena i 62.000 razboja, a čija je produkcija u 1929 iznosila 2 miljarde zl. — 13 miljardi dinara. Ona ne samo da podmiruje domaće potrebe, nego participira

i u izvozu na istok i Južnu Ameriku, a taj je u 1930. g. iznosio 186 miliona zl. — 1100 mil. dinara.

Pored toga razvila se lepo industrijsku konfekciju i industrijsku šećeru.

Pošle tekstilne industrije dolazi na red jaka metalna industrija. U 1930. g. bila je producija: 1.237.497 tona čelika, 477.949 tona sirovog gvožđa, 174 hiljade 362 tone cinka i 40.000 tona olova.

Oko 250 fabrika proizvodi poljoprivredne sprave koje, zahvaljujući svojoj kvaliteti, imaju dobru produku na stranim tržištima.

Industrija željezničkog vozog parka izraduje sve od lokomotiva za zemlje, pa do specijalnih tankova i hladnjaka te tramvajskih kola.

128 zavoda izraduje elektrotehničke sprave i mašine.

Kemijska industrija je od velikog značaja.

54 fabrike papira podigle su produkciju papira za 5 godina za 250%.

29 rafinerija izraduju naftene proizvode, a 67 fabrika stakla i porculana potiskuju s uspehom tude proizvode.

Ovoj velikoj proizvodnji, kako na polju poljoprivrede, tako i u industriji potrebne su komunikacije. Rat je nemalo sve bio uništilo, a što je ostalo razneli su neprijatelji. Pa ipak za ovih 12 godina Poljska je na tome polju mnogo učinila.

Željezničke pruge normalnog koloseka iznose 17.326 km, a željeznički vozni park ima 5372 lokomotive, 12 hiljada osobnih i 154.430 teretnih vagona. Željeznicne su pretvorene u trgovacko preduzeće i prevoze godišnje oko 180 mil. putnika i 75 mil. tona robe.

Autobusni saobraćaj ima preko 2000 linija. Osobnih automobila ima 36.000, teretnih 7440, dužina cesta iznosi 47.000 km.

Rečni saobraćaj se vrši na 6685 km plovnih reka. Luka Gdansk je jedino

zahvaljujući Poljskoj, podigla prevar za 400% više nego li ga je imala pre Nemačkom, a Gdynia, koja je još 1924. bila malo mestance i imala prevar od 16.000 tona, podigla ga je u 1930 na 3.600.000 t., a to će reći za 225 puta više, te ima veći promet nego Trst, Königsberg ili Batum.

Danas pod poljskom zastavom plove 29 trgovackih brodova.

Zračni saobraćaj ima 16 stalnih linija.

Za ovim velikim poletom na privrednom polju nije ni koliko zaostao ni prosvjetni razvitak i napredak, nego je išao naporedno sa napretkom materijalne kulture.

Poljski narod, i dok nije imao svoje narodne ni državne slobode, i pogleda što su osvajači zatvarali nje, govor u univerzitet i ostale škole, čuvaju je svoje prosvetne tekorvine i nastojao da ne zaostane za ostalim prosvetnim svetom i da na svima poljima načine i umetnosti, dokaže svoje umne sposobnosti i veličinu svoje slovenske kulture. Setimo se samo Mickiewicza, Słowackog, Sienkiewicza, a od modernih Żeromskog, Reymonta, Przybyszewskog, ili na polju muzičkom Moniuszko, Chopina i dr.

Vaskrsom poljske države prosvetni rad je oživeo.

U 23.690 biblioteka, 26.592 osnovne škole, 794 srednje škole, 8978 stručnih, dopunskih i drugih, te 20 visokih škola odgajaju se i vaspitavaju poljska omladina, da povede poljski narod putom prosvete i da, u zajednici s ostatim narodima, kako onima na severu, tako i onima na jugu, u međunarodnoj zajednici kulturnih naroda zauzme ono mesto, koje mu pripada i po njegovoj prošlosti i po njegovoj današnjoj, ne samo brojanosti, nego i moralnoj snazi.

Rosija - Fonsier • društvo za osiguranje i reosiguranje • Beograd

Dva posletska proglaša ČOS

Pretsedništvo ČOS uputilo je, prilikom zaključka sletskih dana, u zvaničnom glasilu organizacije i u dnevnim listovima sokolskome članstvu i češkoslovačkoj javnosti sledeća dva proglaša.

Sokolskom bratstvu!

Deveti svesokolski slet, prireden na uspomenu 100 godišnjice rođenja dra Miroslava Tirša uz saradnju Saveza Slovensko Sokolstvo prelazi poslano iz krasne sadašnjosti među ostale dogodaje istorijskog značaja.

Švi bez razlike, deca, naraštaj i članstvo, obični članovi i časnici, učesnici sleta i oni, koji su ostali kod kuće, svih do jednoga stope izvršili Vašu dužnost, koja beše za vas jedna radost, jer je to bila dužnost spram naroda, dužnost spram čovečanstvu, dužnost, koja niče iz same osnove naše nacionalne biti: iz moralne osnove i životnih naziranja češkoslovačkog čoveka.

Zahvaljujući tom Vašem radu, zahvaljujući Vašem poznavanju i razumevanju ovih osnova Sokolstva, slet je ispaо onako volebno i časno, kako smo samo mogli predmetati i očekivati. Ispred zastupnika celog kulturnog sveta i pred celim češkoslovačkim narodom možemo da tvrdimo da ste pokazali, što je Sokolstvo bilo, što jeste, što mora da bude i što će i biti.

KNJIGE I LIVTOVI

NOVE KNJIGE ZA SOKOLSKE KNJIŽNICE

U češkoslovačkom Sokolstvu, gde je i književni rad vrlo dobro organizovan, svako društvo ima dužnost da nabavi za svoju člansku knjižnicu neke propisane knjige, izdate za sokolsko članstvo bilo od same ČOS ili od drugih izdavača. Tako je u poslednje vreme ČOS propisala svim društvima, ceo niz raznih stručnih knjiga, koje treba da nabave u toku izvesnog vremena. Između njih spominjemo nekoliko radova, da i naši čitaoci vide, kako se kod braće Čehoslovačke sistema radi i na tom polju sokolskog ugođaja. Svaka knjižnica treba da nabavi Tiršev spis: Osnova telovežbe, dalje Vaničkove: Zapovesti za strojne vežbe i komentari k tim zapovestima za strojne vežbe. Dalje napisali su braća Vaniček i Vorel zajedničku knjigu prostih vežba, a brat Benda i Pelikan knjigu o igrama (u dva dela); izdat je i udžbenik za župске prednjačke škole i ispite, a br. Heler i Pehlata napisali su: Petminutni umetci za vežbanje dok je br. Heler napisao: Vežbe za početnike. Brat Taborek sačinio je knjigu o vežbanju s decom, a br. Pergl za vežbanje naraštaja. Sestra Koutnikova izdala je veoma potrebnu knjigu o vežbanju žena na letnjem vežbalistu. Konačno, razume se, propisani su za sve društvene knjižnice i stručni listovi »Čvičitel« i »Čvičitelka«. Savezni prosvetni odbor propisao je nadalje Sokolski arhiv, koji je izdat u dva dela, Tirševe spise ideoškog sadržaja, dalje brošurice Sokolske prosvete i to; Tiršovo Sokolstvo, Sokolstvo i rad u manjinama, Vode reformatorske ideje Masarikove, Postanak, razvoj i cilj sokolskog prosvetnog rada te konačno Pelikanovu knjigu: U Soko! — U poučne svrhe izdala je ČOS i male brošurice sokolskih predavanja, koja svaka stoji samo dve Kč. Za društva propisane su knjige br. Mauerharta: Istorijat Sokolstva, Pelikana; Vera, crkva i klerikalizam, dr. Krala O telovežbi, V. Stjepančić: O sokolskom ustroju, Pelikana; O sokolskoj misli, dalje sve resolucije VII Velike skupštine, konačno brošura br. Pelikana: Slovensko poslanstvo češkoslovačkog Sokolstva, sestre Taborske: 60 godišnjica ženske sokolske telovežbe. Brat Jandasek napisao je knjižicu: Dr. Tirš i naše narodno oslobođenje, br. dr. Karel Vajner i Jandasek izdali su zajedno brošuru: Sokolstvo i narod, a br. dr. Blažka i Jandasek takođe zajednički spis: Sokolstvo i socijalizam. Dalje mora svako društvo da imade Stjepanekovu priređenu knjigu za sokolske časnike, njenog Dnevnik mladoga čoveka, Vaničkovu: Sokolstvo, njegov pravac i cilj, te konačno Životopis Tirša i Figner. Sve nabrojane knjige spadaju pod prosvetno deljenje knjižnice. A i lekarska literatura je zastupljena s nekoliko knjiga: br. Vajner napisao je knjigu: Poznavanje tela, dr. Tobiašek raspravlja u svojoj knjizi sve što je potrebno pri davanju prve pomoći, a za društva je izdata pored toga i posebna Zdravstvena čitanka. Dalje je izradio doktor Navara stručne slike iz anatomije. — Iz nabrojanih knjiga vidi se kakav je sistematski rad ČOS i na polju prosvetnog vaspitanja svojeg članstva.

Time smo počastili na krasan način uspomenu svojeg osnivača dra Miroslava Tirša tako, da je bila potpuno dostojna njegovog velikog, dubokog rada i stvaranja.

Pretsedništvo Češkoslovenske Obve Sokolske i izvršni odbor izriču Vam iz sveg svog srca zahvalu na izvršenom radu i uspehu sleta.

Ali nikako ne smete da zaboravite, da živimo svojim živim radom te da samo stalni, istrajan i nepokolebljiv rad, kako Tirš kaže, odlučuje i da nas samo taj neprekidan rad spa-

šava i uvećava naše uspehe. Zato nikako ne smete da poznajete odmaranja i prekida u Vašem radu.

Veliko, krasno i svečano delo sleta završeno je. Ali to nikako ne znači i ne sme nikada značiti, da prekidamo svoj rad. Šta više, mi moramo, da njim nastavimo dalje i dalje, da tako još uvećamo našu radinost i dejstvovanje, bude li to katalog potrebitno za dobro naroda.

Deveti svesokolski slet je svečano zaključen, za nas nastaje novo doba napora i plodnog rada. Opet dalje!

Češkoslovačkoj javnosti

Pretsedništvo Češkoslovenske Obve Sokolske i Izvršni odbor IX sves-

kolskog sleta izriču svoju zahvalu svim stanovnicima velikog Praga za srdačni doček sletskih gostiju i Sokolstva pri IX svesokolskom sletu u Pragu, a naročito pri velikoj povorci na dan 6. jula 1932.

Isto tako upućujemo našu iskrenu zahvalu svim svojim prijateljima, te poznatim i nepoznatim pomoćnicima iz svih krajeva republike, koji su svojom saradnjom kod velikog sletskog rada čitavom svojom snagom pripomogli onako velikom uspehu samog sleta.

Bilo poštanska služba, telegrafska i telefonska, štampa, saobraćajna i služba bezbednosti i kojegod druga javna služba, bilo to pomoći u svim ostalim granama i strukama razgranjenog sletskog rada i industrije, bili to

konačno svi učesnici iz Praga i okoline, svi bez razlike zaslужuju našu otvorenju i srdačnu hvalu za njihov požrtvovni rad.

Time, da iskazujemo našu zahvalu celokupnoj češkoslovačkoj javnosti, vršimo samo svoju dužnost te možimo, da bi nam celokupno stanovništvo u buduće ostalo skloni i u našem daljem radu.

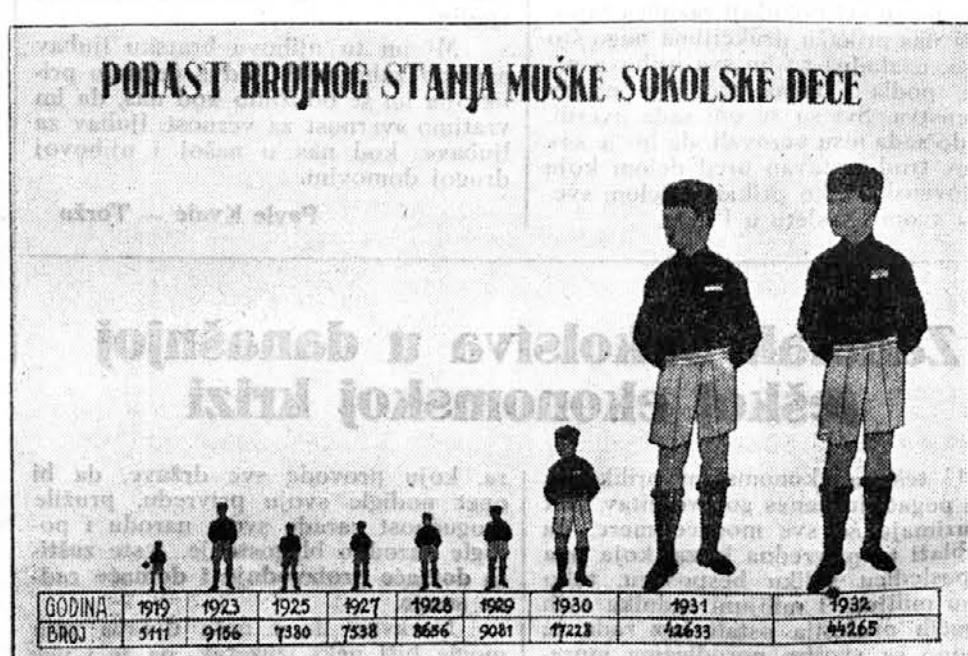
Češkoslovačko Sokolstvo nikako neće da stane pri uspesima IX svesokolskog sleta nego će da radi i nadalje u istom pravcu i s istim snagama za uspeh celokupnog češkoslovačkog naroda. Očekuje, da će pri svom radu biti praćeno istom ljubavlju i naklonjenju, te bratskom pomoći celokupne češkoslovačke javnosti kao i do sada.

Razvoj jugoslovenskog Sokolstva od 1919 do 1932 god.

PORAST BROJNOG STANJA ŽENSKE SOKOLSKE DECE

PORAST BROJNOG STANJA MUŠKE SOKOLSKE DECE

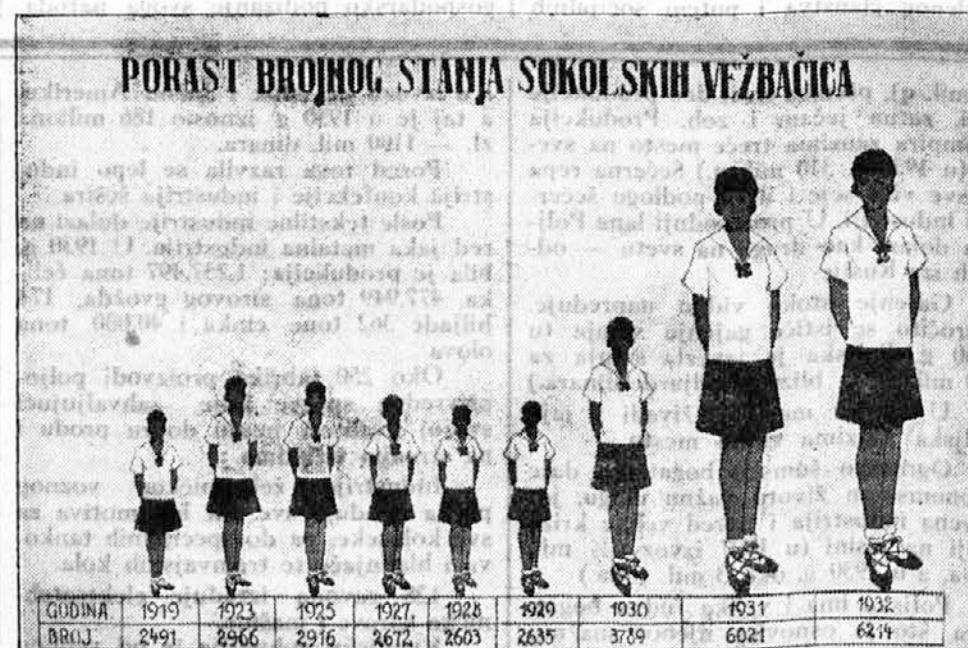
PORAST BROJNOG STANJA SOKOLSKIH NARAŠTAJNIKA

PORAST BROJNOG STANJA SOKOLSKIH NARAŠTAJACA

PORAST BROJNOG STANJA SOKOLSKIH VEŽBAČICA

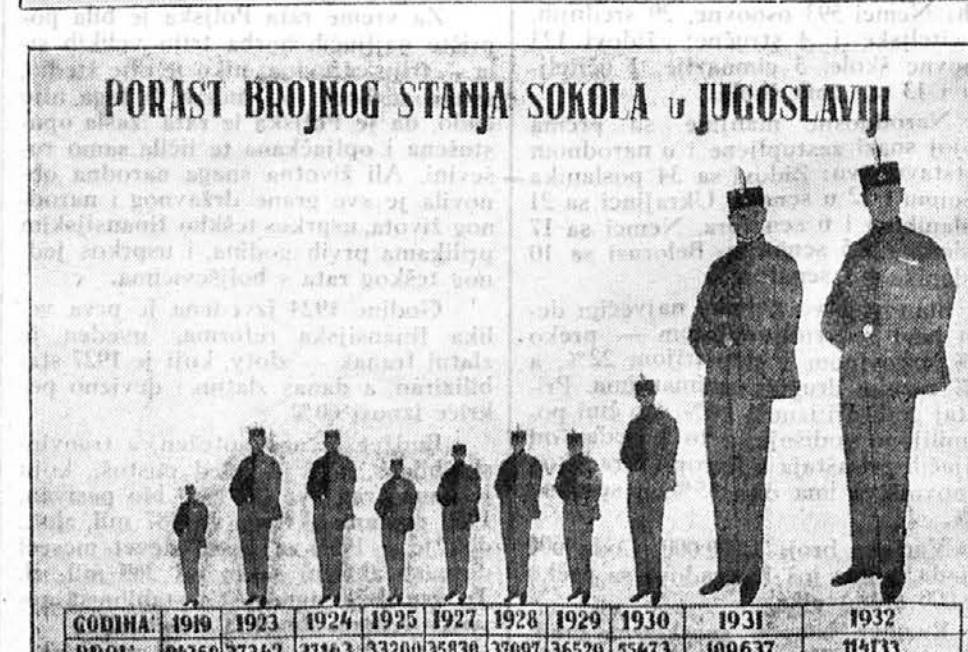
PORAST BROJNOG STANJA SOKOLSKIH VEŽBAČA

PORAST BROJNOG STANJA SOKOLICA

PORAST BROJNOG STANJA SOKOLA U JUGOSLAVIJI

IZ ŽUPA I DRUŠTAVA

Župa Banja Luka

SOKOLSKO DRUŠTVO JAJCE

Narodni praznik Vidovdan proslavili su jajački Sokoli svečanom akademijom u sokolani. Prigodno predavanje održao je društveni prosvetar brat Milan Ilić. Odlično predavanje brata Ilića postiglo je nesumnjiv i pun uspeh.

Sokolski pevački hor otpevao je dve lepe pesme, a članovi gudalačkog orkestra br. inž. D. Kosovljanić i br. S. Freudenfeld dali su efektan koncert, duet od Mazasa, pažljivo raden, iznesen majstorski.

Župa Beograd

OKRUŽNI SLET U ST. PAZOVI

Okružni slet župe Beograd održan je u St. Pazovi dne 26. junu o. g. Na njemu su sudjelovala društva: Žemun, St. Banovići, Batajnica, Dobanovići, Kruščić, Vojka, Belegiš, Čortanovci, Novi Karlovci, Indija, Ruma, Ruski Sokol iz Zemuna i neka beogradска društva. U ime župe i Saveza prisustvovao je brat Radiša Nišavić. Ujutro su na stanici gosti dočekani od našeg društva. Posle zajedničkog ručka u 4½ sata prošla je kroz mesto povorka, a zatim je održana javna vežba, koja je trajala do 7 sati. U večer u 9 sati priredena je akademija u Sokolskom domu.

Javna vežba veoma je lepo uspela; nastupile su sve kategorije vežbača. Poseta gradašnici bila je mnogobrojna. Na akademiji u sokolani, koja je također dobro uspela, bila je poseta obilna. — Dr. V.

Župa Bjelovar

SOKOLSKO DRUŠTVO PREDAVAC

Sokolsko društvo u Predavcu, osnovano u januaru 1931. godine, marljivo radi i lepo napreduje. Kroz zimsko mesece bila je mala stanka u vežbanju, ali u proleću opet nastavljen. Na isprajnjeno mesto prosvetara izabran je brat Kazimir Šoštar, koji je sa starešinom i načelnikom Sokola potrenuo akciju, da se javna vežba društva održi u mesecu avgustu t. g., za koju će članovi marljivo pripremaju s praškim vežbama. Na ovu javnu vežbu pozvana su i sva okolišna bratska društva. Za tu prvu javnu vežbu Sokolskog društva vrše se velike pripreme, da uspeh bude što bolji.

SOKOLSKA ČETA SUH. BOROVA

Pred mesec i po dana osnovana je u Suh. Borovi Sokolska četa. Brat Aleksandar Buzadžić, mesni učitelj, viđeći u narodu veliko zanimanje za Sokolstvo, pozvao je sve svoje meščane, rastumaciu im biti sokolske ideje i oduševljenim rečima pozvao ih, da priste u sokolske redove, što su ovi vrlo rado učinili. Prijavilo se oko 35 vežbača, koji jedva čekaju određene dane, da mogu vežbatи.

Na Vidovdan priredila je četa prvi nastup, pozvavši tom zgodom sednu Sokolsku četu u Cabuni, koja je nastupila s 12 članova i 10 naraštajaca, koji su odlično odvežbali praške vežbe. Posle programa razvila se pučka zabava.

Župa Celje

SOKOLSKO DRUŠTVO RIMSKE TOPLICE - ŠMARJETA

Bratu Jožetu Zupanu
in memoriam

Tako je bilo menda zapisano in tako je tudi bilo dopunjeno življenje — 24-letnega mučenika — Jožeta iz Šmarjetske doline, ko je u petek dne 8. julija t. l. ob 21. uru zvečer po dolgem in mučenim trpljenju za vedno zatistil svoje blage oči. To je bilo njevovo življenje: od rojstva skozi dneve jasnine, skozi trpljenje in bol ničega zemljana do dneva, ko mu je bila žena učesila slednjo željo — odrešenje temu zemskega trpljenju. Njevovo življenje, kakor krvava sled izčrpane utlešenosti, kakor neizvodenala strana mladeničke bitnosti, mu je tekelo na prej enolično brez dobrega, sreče in zadovoljstva v borbi za vaskdanost in težki slutnji ugonabljajoče bolezni, ki je bila tudi njegov bridek konec sredi mladeničkih let.

To je kratka doba 24 let, ko človek zraste v osrečju svoje vaskdanosti in že tudi usahne, ne da bi se zavedel, kaj je pravzaprav iskal v tem življenju. To je bilo življenje bolestne — življenje ozkega proletarca, ki je hranił in dušil telo in dušo v zakajenem in hrupnem tovarniškem življenju. Tako mu je bila menda zapisana pot skozi življenje in tamkaj je pustil in izgubil svojo mladost, vse žarke dneve ki bi

naj šli z njim v bodočnost. Zanj ni bilo bodočnosti in ne življenja, njemu je bilo življenje večna izpoved bolnega človeka brez smisla v dalj. In kakor je bilo vse njegovo hotenje le endušen klic sprostite, da bi našel za bolezen moč in oporo, je ostal nedokončan njegov življenjski smoter. Tu ob prelomu najmočnejše mladeničke dobe mu je kruta usoda pretrgala nit — za večno!

In klub žalostni usodi, ko je živila v njem zla slutnja — kal neozdravljive bolezni — je v tistih letih, ko je sokolsko društvo snovalo in postavljalo prve začetke, bil tudi on med pionirji plemenite sokolske ideje. In skromen kot vedno, skromen v željih in zahtevah, je vendar bil med onim majhnim številom bratov in sester, ki so bodrili in gradili ter polagali prve temelje, bil je med onimi, ki jima je bila sokolska ideja njih najvišji ideal.

Ko pa je omahnil prvič pod križem neozdravljive bolezni, ko ga je priklenila na dom in postelj zavratna morilka, je sredi najlepših upov in nad na življenje se dotočila njegova življenska pot. Končal si, dragi brat Jože, svojo življenski pot, končal si, ker je On hotel tako, ko bi se lahko poln življenja in mladeničkih sil delal in živel med nami. Tvoje delo v zdravili sokolskih vrstah bodi vzor nam vsem, ki smo Te poznali in znali cenniti tudi Tvoje ideale. Dragi Jože, le te skromne bescede naj zapisiem Tebi na pot v večnost, dragi prijatelj, brat Sokol, pionir in tovariš — spi in čuj nad nami, od naših mladih vrst pa sprejmi ob zadnjem slovesu na pragu v hladem dom domače zemlje v Tvoj večen spomin poslednji naš sokolski Lev Tičar.

SOKOLSKO DRUŠTVO TRBOVLJE

V nedeljo 19. junija je imel naš Sokol svoj redni svakoletni nastop, ki je pokazal, da društvo klub vsem težavam stalno napreduje. Posredno razveseljiv je porast telovadeci, tako dečce, kot naraštajca in članstva. Ob krasnem vremenu je nastopilo v vseh oddelkih okrog 750 oseb.

Prireditev je otvorila najmlajša deca z igrami, ki je spravila publiko v veselo razpoloženje. Za njo je nastopila ženska deca z zastavicami, kar je močno pozivelo že itak pestro sliko na telovadnišču. Moška deca je nastopila od publike živahno alkamirana strumno in je izvajala proste vaje z redko eksaktnostjo. Proste vaje gojenki so bile izvajane z elegancijo; ravno tako proste vaje članic. Moški naraštaj je izvajal težke proste vaje prav dobro; ravnotako tudi članii. Posebno pozornost pa so zbjugale vratolomne vaje na orodju, posebno na krogih in na drogu. Ta točka je pokazala, da razpolaga naš Sokol z odličnimi telovadci in telovadkinjami in da se goji orodna telovadba smotreno. Številno občinstvo ni štedilo s priznavanjem. Vse telovadne točke je spremljala naša priznana delavska godba. Da je telovadni nastop tako dobro uspel, gre glavna zasluga marljivemu voditeljskemu zboru, v katerem je močno zastopano tudi učitelstvo vseh šol. Po končanem sporedru se je razvila živahnata zabava.

Župa Karlovac

SOKOLSKO DRUŠTVO PLASKI

Svoju drugu javnu vežbo održalo je Sokolsko društvo Plaški dne 19. junia o. g. Toga dana, mestani su okitili svoje domove državnim zastavama tako, da je sav Plaški izgledao kao preobražen u novo svečano ruho. To najpregantnije svedoči i porast medu članstvom, a naročito medu svima vežbačim kategorijama. Ne semečuti s una današnje teške prilike, koje najviše tiše seli u koja spada i Plaški, onda možemo s ponosom i punim pravom reči, da je druga javna vežba uspela izvan svakog očekivanja u moralnom i materialnem pogledu.

Vežbalište je bilo naročito svečano uređeno. Naročito je svečano bila uređena glavna tribina, koja je bila sva okičena zelenilom, velikom jugoslovenskom i češkoslovačkom zastavom, narodnim čilimovima, dok su se u samom pročelju nalazile prekrasna slika Njeg. Veličanstva Kralja, Tirša i brata Gangla.

Osobitu hvalu dužno je Sokolsko društvo Njegovom Visokopreovrštenstvu g. dr. Maksimilijanu Hajdinu, episkopu gornjo-karlovackome, koji je dozvolio da se u porti stolne crkve održava javna vežba i time ovu našu sokolsku manifestaciju znatno polepšao.

Javnoj vežbi prisustvovala su i sva okolna bratska društva, kao i veliki broj gradašnici. Naročito se u lepotu broju odazvalo bratsko Sokolsko društvo iz Ogulina, koje je poslalo svoju prednjačku vrstu. U 12 sati održana je svečana povorka.

Javna vežba održana je u 5 sati popodne. Od mnogobrojnih tačaka, koje su sve zadržale svojom tehničkom spremom, naročito je upala u oči tačka ženske dece u vežbi s venčićima, koja je izvela savršeno in skladno, kao i tačka ženskog naraštaja u splitskoj vežbi s čunjevima.

Citava tehnička spremna ima se zahvaliti društvenom agilnom i spremnom načelniku bratu Vilku Matijeviću.

Na kraju je održao lep govor društveni starosta brat Dragoljub Vurdej.

Na večer održana je svečana akademija, na kojoj je naročito upala u oči prednjačka vrsta iz Ogulina s vežbom na preči. Akademiju je uveličao i pozorišni komad »Vila s Učke gore« od Rikarda Katalinića-Jeretova, ki je s naraštajkama in naraštajcima odlično izvela s. A. Barac, nastavnica više grad. škole u Plaškom.

SOKOLSKO DRUŠTVO SLUNJ

Sokolsko društvo Slunj proslavilo je ovogodišnji Vidovdan vrlo svečano. Pre podne prisustvovali su članovi Sokolskog društva bogosluženjem v crkvi, a posle podne održana je u školskem dvorištu vrlo uspela proslava s javnom vežbom.

U prvom delu poslepodnevne proslave održao je prosvetar brat Dušan Vitas, upravitelj gradske škole, predavanje o značenju Vidovdana, a zatem učenici gradske škole (sokolski naraštaji) otpevali himnu in još dve pesme, a učenici osnovne škole otpevali na takoder jednu pesmu. Osim toga, deklamovali su učenici gradske in osnovne škole četiri deklamacije.

U drugom delu, koji se je sastojeo iz četrnaest tačaka, izvedeno su sokolske vežbe, koje su na sve prisutne ostavile najlepši utisak i svi su vežbali dočekivani in ispraćeni sa odusvilenjem odobravanjem. Vežbale su se proste vežbe in vežbe s venčićima in gibanjama, koje su izvodila deca, naraštaj, članovi in članice. Osim toga vežbali su članovi na spravama (preči in rukama), a muški naraštaj vežbalo je raznolikosti, na koščiu in na karikama. Poslednja tačka bio je defile svih odelenja, što je također izvedeno vrlo lepo.

Lepa je pojava u ovom Sokolskom društvu, a koju treba istaknuti, da se u Sokolskom društvu naša zemlja na meji naših prekrasnih Slovenskih goric. Pozneje pa je beležiti posebno lep razmah Sokolstva ob naši državni jezikovni meji vsekarov 6. decembra 1929. ko so bile razne separatistične in strankarske telovadne organizacije razpuščene ter je bil z zakonom ustanovljen enotni SKJ. Pod spremnim vodstvom voditeljskega zbora, kateremu načeljujeta vneta in agilna sokolska delavca načelnik br. Danilo Pahor in načelnica s. Cilka Müller -jeva je uspelo posebno to leto pomogniti število vseh oddelkov, posebno naše sokolske mladine.

Proslava se je pričela že na predvečer, ko je društvo priredilo podoknično kumiči. Po trgu do obmejnega murskega mosta se je razvilo lep sprevidovanje z malonedeljsko godbo in čelo domaćih gasilcev na čelu. Skoro raz vsih hiš so že na predvečer zapljalole državne trobojnice in okna številnih hišnih posestnikov so bila razsvetljena. Sprevid je krenil spremljan z razsvetljevanjem in strelnjem raketa do občinske palače, kjer stanejo kumiča s. Požun-ova. Na tem prostoru se je med tem časom zbralo že okrog 500 občinstva. Po končanem petju močnega moškega zboru in ob zvokih godbe, kar vse je odmevalo v temnoč tam preko meje do onih, ki čutijo z nami ker so naše krvi, se je vršil razdelitev vseh članstva, na kar se je mirno razšlo tudi vse ostalo občinstvo.

Na sam dan slavnosti je bilo ves predpoldan živahno vrvenje na lepo urejenem telovadnem prostoru na Traču ob Muri. Ob 10. uri je prispolo z vlagom številno članstvo z naraštajem in deco Murskega okrožja, nadalje kot zastopnik vlade srezki načelnik dr. Farčnik iz Ljutomerja, za N. O. iz Maribora minister v pok. dr. Kukovec, savezni delegat br. dr. Goršek, župni delegat brat Karbaš, brat Dekleva in drugi. Vse članstvo je odkorakalo na telovadnišče, kjer so se vršile skupne vseh oddelkov okrožja. Formirala se je nato povorka za pohod skozi trg. Za praporom Sokolskega društva Ljutomer se je vila lepa vrsta članstva in mladine v krojih ter krenila mimo obmejnega murskega mosta do občinske hiše. V tem času je prispolila tudi četa gojenje inš. podoficirske šole iz Maribora. Tudi tokrat se je zbralo številno občinstvo, da prisostvuje svečemu činu razvijanja praporja. Po pozdravu nagovorju društvenega starešine br. Karla Mavrič-a je savezni delegat br. dr. Goršek, župni delegat brat Karbaš, brat Dekleva in drugi. Vse članstvo je odkorakalo na telovadnišče, kjer so se vršile skupne vseh oddelkov okrožja. Formirala se je nato povorka za pohod skozi trg. Za praporom Sokolskega društva Ljutomer se je vila lepa vrsta članstva in mladine v krojih, ter krenila mimo obmejnega murskega mosta do občinske hiše. V tem času je prispolila tudi četa gojenje inš. podoficirske šole iz Maribora. Tudi tokrat se je zbralo številno občinstvo, da prisostvuje svečemu činu razvijanja praporja. Po pozdravu nagovorju društvenega starešine br. Karla Mavrič-a je savezni delegat br. dr. Goršek, župni delegat brat Karbaš, brat Dekleva in drugi. Vse članstvo je odkorakalo na telovadnišče, kjer so se vršile skupne vseh oddelkov okrožja. Formirala se je nato povorka za pohod skozi trg. Za praporom Sokolskega društva Ljutomer se je vila lepa vrsta članstva in mladine v krojih, ter krenila mimo obmejnega murskega mosta do občinske hiše. V tem času je prispolila tudi četa gojenje inš. podoficirske šole iz Maribora. Tudi tokrat se je zbralo številno občinstvo, da prisostvuje svečemu činu razvijanja praporja. Po pozdravu nagovorju društvenega starešine br. Karla Mavrič-a je savezni delegat br. dr. Goršek, župni delegat brat Karbaš, brat Dekleva in drugi. Vse članstvo je odkorakalo na telovadnišče, kjer so se vršile skupne vseh oddelkov okrožja. Formirala se je nato povorka za pohod skozi trg. Za praporom Sokolskega društva Ljutomer se je vila lepa vrsta članstva in mladine v krojih, ter krenila mimo obmejnega murskega mosta do občinske hiše. V tem času je prispolila tudi četa gojenje inš. podoficirske šole iz Maribora. Tudi tokrat se je zbralo številno občinstvo, da prisostvuje svečemu činu razvijanja praporja. Po pozdravu nagovorju društvenega starešine br. Karla Mavrič-a je savezni delegat br. dr. Goršek, župni delegat brat Karbaš, brat Dekleva in drugi. Vse članstvo je odkorakalo na telovadnišče, kjer so se vršile skupne vseh oddelkov okrožja. Formirala se je nato povorka za pohod skozi trg. Za praporom Sokolskega društva Ljutomer se je vila lepa vrsta članstva in mladine v krojih, ter krenila mimo obmejnega murskega mosta do občinske hiše. V tem času je prispolila tudi četa gojenje inš. podoficirske šole iz Maribora. Tudi tokrat se je zbralo številno občinstvo, da prisostvuje svečemu činu razvijanja praporja. Po pozdravu nagovorju društvenega starešine br. Karla Mavrič-a je savezni delegat br. dr. Goršek, župni delegat brat Karbaš, brat Dekleva in drugi. Vse članstvo je odkorakalo na telovadnišče, kjer so se vršile skupne vseh oddelkov okrožja. Formirala se je nato povorka za pohod skozi trg. Za praporom Sokolskega društva Ljutomer se je vila lepa vrsta članstva in mladine v krojih, ter krenila mimo obmejnega murskega mosta do občinske hiše. V tem času je prispolila tudi četa gojenje inš. podoficirske šole iz Maribora. Tudi tokrat se je zbralo številno občinstvo, da prisostvuje svečemu činu razvijanja praporja. Po pozdravu nagovorju društvenega starešine br. Karla Mavrič-a

OKROŽNI ZLET MARIBORSKEGA OKROŽJA

Mariborsko okrožje je priredilo svoj letnišnji okrožni zlet na Teznu pri Mariboru dne 12. junija 1932. Lepo letno telovadništvo tezenskega društva je bilo prav primereno za tako prireditve. Na tem zletu je Mariborsko okrožje pokazalo svojo izvezbanost in številno moč. Pred leti so bili taki zleti že župni zleti, danes pa zmore to eno samo okrožje; vsekakor znak napredka. Številčno bi mogla biti udeležba boljša, pogrešali smo pred vsem četaša, ki jih ima Mariborsko okrožje lepo število. 16 četašev je v primeri z ostalimi oddelki, horno število. Mogoče zadene krivda matična društva, ki niso skrbela za dovoljno propagando. Spored prireditve je bil naslednji: Po prihodu jutranjih vlakov se je izvršil pregled in ocena prostih vaj za Prago. Za tem so se vršile skušnje za popoldanski nastop. Skušnje niso obetale baš ugodnega uspeha. Videle se je, osobito pri prostih vajah moškega naraščaja, toliko diferenč v izvajanjih, da se je bilo bat neuspeha. Po nekolikih vajah se je to popravilo. Tu priponjam, da leži krivda na vaditeljih, ki posvečajo vadbi prostih vaj premalo pažnje. Ko se vršijo tečaji za popravo prostih vaj, se jih morajo vsi udeležiti in slediti navodilom.

Štafete, ki se je vršila ob pol 11. uri, se je udeležilo 8 vrst. Organizacija je bila dobra. Škoda, da je bilo tekašče tako daleč od zletišča. Prvo mestno je zasedlo društvo Maribor II., drugo Hoče.

Povorka se je vršila ob 14. uri. V povorki je korakalo 452 oseb.

Popoldanski nastop se je pričel ob 16. uri. Člani (182) so nastopili s prostimi vajami za Prago. V tretji vaji je manjkovalo ravnanje. Bratje načelniki naj poslagajo pri vadbi prostih vaj posebno pažnjo tudi na način izvedbe. Izvajaj lahko, mehko in ne trdo ter pretirano ostro. Razstop in sestop k vajam je bil preprost, a učinkovit.

Proste vaje četanic (109) so bile najboljša točka nastopa.

Moški naraščaj (93) je bil nepričerno boljši kot pri skušnjah. V vajah za moški naraščaj so pač taki gibi, ki jih pravilno izvede le malokriter. Tako kot se je moški naraščaj prejšnja leta odlikoval (Mačusove vaje), tako je letos odpovedal. Razvrstitev gibov v vajah ni bila pogodena.

Zenski naraščaj (97) je bil boljši V izvajjanju manjka uglašenosti. Kritike je bilo pomanjkljivo.

Domača deca (46 in 24) je nastopila z igrami in razneterostmi. Na koncu so izvedli inicijalki »M-T« (Miroslav Tyrš).

Pri orodni telovadbi je nastopilo 8 vrst in so nekatere od njih izvajale vrhunške vaje. Ugajala je posebno vrsta moškega naraščaja Sokola Mariborskega na mizi.

Savezna prednjaška šola (16) je izvedla simultanke na štirih blazinah. Izvedba vzorna.

Vaje četašev (15) so bile priljeno dobre.

Koncem nastopa se je odigrala tekma v odbojki.

Ves nastop je napravil prav ugoden utis. Pohvaliti moram vzorno disciplino in organizacijo. Posebno organizacija je bila, tako s strani tehničnega vodstva, kakor tezenskega društva, vzorna.

Kakor vedno, smo tudi tokrat opazili golički bratov, ki imajo slavnostni krov, a so paradirali v civilu. Ali je tako težko enkrat na leto obleciti sokolski krov? Vodstvo bo pričelo razmisljati, kako prisiliti take brate k nošnji kroja. Ob tej priliki se je tudi pokazalo, da je »Mariborsko okrožje« preobširno. Ogromno delo leži na ramenih nekaj ljudi. Mislišti bo treba na delitev okrožja.

SOKOLSKO DRUŠTVO KONJICE

Na praznik sv. Petra in Pavla, dne 29. junija 1932., je proslavila dravinjska dolina veličasten praznik razvijanja sokolskega praporja, ki mu je kumoval brat ban dr. Drago Marušič. Velika armada Sokolstva in občinstva je pričakovala brata bana ob 10. uri pred Narodnim domom, kjer ga je najprej pozdravil brat dr. Mejak in trški župan brat Rado Jereb. Ob 11. uri se je vršilo razvitje na trgu, kjer je najprej v globoko zasnovanem gorovu brat starešina, dr. Mejak, obrazložil pomen današnjega dne; o potih sokolske misli in onih svetih temeljnih resnicah bratstva, ljubezni in svobode. Za njim je spregovoril brat ban, ki je s spodbudnimi besedami bodril k napredku. Sokolska misel naj prodre v zadnjo gorskovo kočo, tisti mali človek naj bo nositelj duha samozavesti, državotvornosti in velike nacionalne misli. Solze je privabil v oči, ko je v zvnežnem besedah razvijal prapor in ga izročil v varstvo bratu praporščaku. Govorili so nadalje brat Rado Jereb, notar in župan, o zgodovini konjiškega Sokola, o zasluznih možeh, ki so žrtvovali vse v prospeli Sokola, kot rodbine: Ogorovec, Prus in Prorazil. Nato so pozdravili Sokola zastopnika Narodne odbrane brat Kenda, zastopnika župe brat dr. Fornazarič in končno društveni prosvetnik brat Nemec, ki je pozval zlasti kmečko mladino na edino pravo pot sokolske misli.

Po razvitu je krenila po trgu po-

vorka, kjer si lahko štel najkrepkejše sile zdravega naroda dravinske doline.

Popoldne ob 3. uri se je vršil telovadni nastop, ki je dobro izpadel. Zlasti so se odlikovale članice in ženski naraščaj. Z navdušenjem je bila pozdravljena vojska bistriške garnizije.

Cela prireditve je vila sokolstvu v dravinski dolini novega poguma do dela da zmaga sokolske misli.

SOKOLSKA ČETA GORNJI PE TROVEC

Naša četa proslavila je Vidovdan najsvečanje. Posle službe božje, na ovečem prostoru pred cerkvom, održao se je javni telovežbački nastup muške in ženske sokolske dece pod vodstvom svojih načelnika braće K. Škergeta in V. Bizjak.

Prisutno je bilo mnogo naroda. Svečanost je otvorio starosta br. I. Paulik s lepim govorom, a zatem je svečani prigodni govor održao prosvetar br. Z. Hari.

Nakon toga započelo se je izvodenjem pojedinih tačaka. Nastupali su naizmence devojčice in dečaci. Sve vežbe bile su vrlo dobro izvedene. Osim tega odigrana su dva vrlo zgodna igrokaza, koja su dobro prikazala školska deca iz obližnjeg sela Zdrijanevi pod vodstvom svoje učiteljice s. V. Marušić.

Nakon svršenog nastupa pretstavljaljala se je v školskoj sobi ovdaljene narodne škole pozorišna igra »Dva puta Seučka«. Nastupili su učenici iz G. Petrovaca. Igra je bila krásno izvedena zaslugom šk. upravitelja i staroste br. I. Paulika.

Po svršenem nastupu pretstavljaljala se je v školskoj sobi ovdaljene narodne škole pozorišna igra »Dva puta Seučka«. Nastupili su učenici iz G. Petrovaca. Igra je bila krásno izvedena zaslugom šk. upravitelja i staroste br. I. Paulika.

Po svršenem nastupu pretstavljaljala se je v školskoj sobi ovdaljene narodne škole pozorišna igra »Dva puta Seučka«. Nastupili su učenici iz G. Petrovaca. Igra je bila krásno izvedena zaslugom šk. upravitelja i staroste br. I. Paulika.

Nakon svršenog nastupa pretstavljaljala se je v školskoj sobi ovdaljene narodne škole pozorišna igra »Dva puta Seučka«. Nastupili su učenici iz G. Petrovaca. Igra je bila krásno izvedena zaslugom šk. upravitelja i staroste br. I. Paulika.

Nakon svršenog nastupa pretstavljaljala se je v školskoj sobi ovdaljene narodne škole pozorišna igra »Dva puta Seučka«. Nastupili su učenici iz G. Petrovaca. Igra je bila krásno izvedena zaslugom šk. upravitelja i staroste br. I. Paulika.

Nakon svršenog nastupa pretstavljaljala se je v školskoj sobi ovdaljene narodne škole pozorišna igra »Dva puta Seučka«. Nastupili su učenici iz G. Petrovaca. Igra je bila krásno izvedena zaslugom šk. upravitelja i staroste br. I. Paulika.

Nakon svršenog nastupa pretstavljaljala se je v školskoj sobi ovdaljene narodne škole pozorišna igra »Dva puta Seučka«. Nastupili su učenici iz G. Petrovaca. Igra je bila krásno izvedena zaslugom šk. upravitelja i staroste br. I. Paulika.

Nakon svršenog nastupa pretstavljaljala se je v školskoj sobi ovdaljene narodne škole pozorišna igra »Dva puta Seučka«. Nastupili su učenici iz G. Petrovaca. Igra je bila krásno izvedena zaslugom šk. upravitelja i staroste br. I. Paulika.

Nakon svršenog nastupa pretstavljaljala se je v školskoj sobi ovdaljene narodne škole pozorišna igra »Dva puta Seučka«. Nastupili su učenici iz G. Petrovaca. Igra je bila krásno izvedena zaslugom šk. upravitelja i staroste br. I. Paulika.

Nakon svršenog nastupa pretstavljaljala se je v školskoj sobi ovdaljene narodne škole pozorišna igra »Dva puta Seučka«. Nastupili su učenici iz G. Petrovaca. Igra je bila krásno izvedena zaslugom šk. upravitelja i staroste br. I. Paulika.

Nakon svršenog nastupa pretstavljaljala se je v školskoj sobi ovdaljene narodne škole pozorišna igra »Dva puta Seučka«. Nastupili su učenici iz G. Petrovaca. Igra je bila krásno izvedena zaslugom šk. upravitelja i staroste br. I. Paulika.

Nakon svršenog nastupa pretstavljaljala se je v školskoj sobi ovdaljene narodne škole pozorišna igra »Dva puta Seučka«. Nastupili su učenici iz G. Petrovaca. Igra je bila krásno izvedena zaslugom šk. upravitelja i staroste br. I. Paulika.

Nakon svršenog nastupa pretstavljaljala se je v školskoj sobi ovdaljene narodne škole pozorišna igra »Dva puta Seučka«. Nastupili su učenici iz G. Petrovaca. Igra je bila krásno izvedena zaslugom šk. upravitelja i staroste br. I. Paulika.

Nakon svršenog nastupa pretstavljaljala se je v školskoj sobi ovdaljene narodne škole pozorišna igra »Dva puta Seučka«. Nastupili su učenici iz G. Petrovaca. Igra je bila krásno izvedena zaslugom šk. upravitelja i staroste br. I. Paulika.

Nakon svršenog nastupa pretstavljaljala se je v školskoj sobi ovdaljene narodne škole pozorišna igra »Dva puta Seučka«. Nastupili su učenici iz G. Petrovaca. Igra je bila krásno izvedena zaslugom šk. upravitelja i staroste br. I. Paulika.

Nakon svršenog nastupa pretstavljaljala se je v školskoj sobi ovdaljene narodne škole pozorišna igra »Dva puta Seučka«. Nastupili su učenici iz G. Petrovaca. Igra je bila krásno izvedena zaslugom šk. upravitelja i staroste br. I. Paulika.

Nakon svršenog nastupa pretstavljaljala se je v školskoj sobi ovdaljene narodne škole pozorišna igra »Dva puta Seučka«. Nastupili su učenici iz G. Petrovaca. Igra je bila krásno izvedena zaslugom šk. upravitelja i staroste br. I. Paulika.

Nakon svršenog nastupa pretstavljaljala se je v školskoj sobi ovdaljene narodne škole pozorišna igra »Dva puta Seučka«. Nastupili su učenici iz G. Petrovaca. Igra je bila krásno izvedena zaslugom šk. upravitelja i staroste br. I. Paulika.

Nakon svršenog nastupa pretstavljaljala se je v školskoj sobi ovdaljene narodne škole pozorišna igra »Dva puta Seučka«. Nastupili su učenici iz G. Petrovaca. Igra je bila krásno izvedena zaslugom šk. upravitelja i staroste br. I. Paulika.

li su ispred izaslanika Nj. Vel. Kralja — gromoglasno kličući Kralju i Jugoslaviji i pevajući narodne pesme, zaučavili se na samom sletištu, gde su u 3 časa pozdravili dolazak izaslanika, koji je zauzeo svoje mesto na ukusno dekorisanoj tribini.

Nakon dužih ovacija i oduševljenih pozdrava uzeo je reč starešina gatačkog Sokolskog društva br. Lazo Jeftanović, ki je pozdravio kraljevog garnizije.

Posle govoru brata Jeftanovića govoril je vrlo dobro vodnik. Muška deca nastupila su ovom prilikom u rekordnom broju. Preko 80 njih ponosno je lepršalo zastavicama izvadajući skladno svaki stav, da ih je milota bilo promatrati. Osobiti pak utisk učinko je na prisutne nastup starije braće pod vodstvom našega starog sokolskog veterana dražbenog postarešine br. N. Bosnića, ki je sastavio vežbe za pomenuto braču. Preciznost in lepotu u izvadanju ove vežbe suvišno je ističati, kad se uzmre v obzir da su večina od njih več odavno bili vežbači, a nekoliko njih članovi su od dana osnutka društva.

Posle toga izvršeno je osvečenje in razvijanje zastave Sokolske čete Dražljevo in Vrba. Zastavu četi Dražljevo darovala je i lično kumovala gda. Zorka Vojnović iz Novog Sada, koja je predjavljačica zastavu izrazilila svojo radost, što daruje in kumeje zastavi Sokolima seljacima iz kršne Hercegovine. Zastavu četi Vrba darovala je g. Jovo Bartol iz Beograda in kumovala preko svog zastupnika majora g. Laušića, ki je pozdravil Sokole, da ustreljajo v svome radu za dobro Kralja i otadžbine.

Cin osvečenja izvršio je prota g. Višnjevac in imam g. Fazlagić. Po svršenem oduševljenju kumovi su oduševljeni pozdravljeni.

Zatim je brat Radovan Šarović uz guse optevelo jednu sokolsku pesmu u kojoj je prikazao borbu seoskih Sokola za dobro i preporod naroda, a na završetku srdačno pozdravljen.

Potom su se redali na vežbalištu članovi, članice in deca gatačkog Sokolskog društva, te seoski Sokoli sa svojim seoskim decom, koji su uz frenetične pozdrave, uz svirku muzike, održevali odmereno, skladno, živo in elastično sve vežbe, pračeni aplauzom prisutnih. Ovaj deo programa naročito je ostavio dubok utisak, jer se osetila ona silna sokolska spremna, snaga, volja in predanost ideji, kojoj svesno in časno služe.

Po svršenim vežbama pojavilo se, burno pozdravljen, voda heregevačkih Sokola br. Čedo Milić, ki je proglašio rezultat utakmice održane 19. junija za Kraljev venac in proglašio pobedničiu četu Nadinić, a prvu pojedinačnu nagradu dodelio br. Jefti Stojanović iz čete Samobor, ki ima najbolje izglede da će u idujoči godini odneti Kraljev venac. Potom je održao vrlo lep govor in izrazio zadovoljstvo na postignutom radu medu seoskim Sokolima.

Zatim je zamolio izaslanika Nj. Vel. Kralja, da predava venac pobedniči četi Nadinić. Izaslanik Nj. Vel. Kralja uzima venac in predaje ga starešini čete Nadinić s prigodom govorom i pozivom da ustreljaju v službi svome južnakočem kralju in vekovima mučenom narodu i da uvek visoko in ponosno nosite svetu sokolsku zastavu.

Starešina čete Nadinić br. Veljko Vinševac zahvalio se na visokem odlikovanju i obečao da će znati i umeti ceniti dan br. Nj. Vel. Kralja i da će uvek biti dostojni potomci svojih predeka.

Potom je, uz urnebesno klicanje in neobično oduševljenje, završen javni čas Sokola sreza gatačkog, ki je se radovali s pesmom razišli svojim kučama.

Dorde J. Tilimbar.

SOKOLSKO DRUŠTVO VELALUKA

Kao što nijedan značajni dan kojega slavi naša ujedinjena otadžbina ne prode, a da ne bude od našeg društva proslavljen osobitim načinom, tako ni Vidovdan nije prošao nemo; dapače je bio proslavljen tako, da pokazuje celoj javnosti, da ovde na granici otadžbine Sokolstvo vrši svoj zadatok u celosti. Posle obavljenje mise i zadužnice, krenula je povorka — počačana sa školskim decom

